Державне управління

УДК 351:502.33:330.3(477)

Бурик Зоряна Михайлівна
кандидат наук з державного управління,
старший викладач кафедри державного управління
та місцевого самоврядування
ЛРІДУ НАДУ при Президентові України
Бурык Зоряна Михайловна
кандидат наук по государственному управлению,
старший преподаватель кафедры государственного управления
и местного самоуправления
ЛРИГУ НАГУ при Президенте Украины
Buryk Zoriana
PhD, Senior Lecturer of the
Department of Public Administration and Local Self-Government
LRIPA NAPA under the President of Ukraine

ІНФОРМАЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ
ИНФОРМАЦИОННЫЙ МЕХАНИЗМ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ
INFORMATION MECHANISM OF STATE REGULATION OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Анотація. *У статті охарактеризовано сутність та основні цілі сталого розвитку, а саме: економічне зростання, охорона навколишнього середовища, соціальна справедливість, забезпечення рівних можливостей для досягнення матеріального, екологічного і соціального благополуччя, стабілізація чисельності населення, раціональне використання природних ресурсів, освіта. Наведено основні підходи до визначення поняття*

«державне регулювання», а також надано власне визначення. На наш погляд, державне регулювання загальним чином означає здійснення цілеспрямованого впливу державної влади на систему об'єктів та процесів шляхом формування комплексу правил для суб'єктів господарювання з метою забезпечення стійкого розвитку економіки та суспільства. Розглянуто система державного регулювання сталого розвитку країни та місце в ній механізмів. У контексті дослідження проаналізовано роль та особливості функціонування інформаційного механізму в забезпеченні сталого розвитку країни. Визначено відповідно до Стратегії сталого розвитку України на період до 2030 року основні інструменти інформаційного механізму регулювання сталого розвитку та наведено основні з них, які слід застосовувати на даного етапі.

Ключові слова: *інформаційний механізм, механізм розвитку, сталий розвиток, державне регулювання.*

Аннотация. *В статье охарактеризованы сущность и основные цели устойчивого развития, а именно: экономический рост, охрана окружающей среды, социальная справедливость, обеспечение равных возможностей для достижения материального, экологического и социального благополучия, стабилизация численности населения, рациональное использование природных ресурсов, образование. Приведены основные подходы к определению понятия «государственное регулирование», а также предоставлено собственное определение. На наш взгляд, государственное регулирование общим образом означает осуществление целенаправленного воздействия государственной власти на систему объектов и процессов путем формирования комплекса правил для субъектов хозяйствования с целью обеспечения устойчивого развития экономики и общества. Рассмотрены система государственного регулирования устойчивого развития страны и место в ней механизмов. В контексте исследования проанализирована роль и особенности*

функционирования информационного механизма в обеспечении устойчивого развития страны. Определены согласно Стратегии устойчивого развития Украины на период до 2030 года основные инструменты информационного механизма регулирования устойчивого развития и приведены основные из них, которые следует применять на данного этапе.

Ключевые слова: *информационный механизм, механизм развития, устойчивое развитие, государственное регулирование.*

Summary. *The article describes the essence and main goals of sustainable development, namely: economic growth, environmental protection, social justice, provision of equal opportunities for achievement of material, ecological and social well-being, stabilization of population, rational use of natural resources, education. The underlying approaches to the definition of the concept of "state regulation" are given, and the definition itself is given. In our opinion, state regulation generally means the purposeful influence of state power on the system of objects and processes by forming a set of rules for economic entities in order to ensure sustainable development of the economy and society. The system of state regulation of sustainable development of the country and the place in it of mechanisms are considered. In the context of the research, the role and features of the function of the information mechanism in ensuring sustainable development of the country have been analyzed. According to the Strategy of Sustainable Development of Ukraine for the period up to 2030, the main tools of the information mechanism for sustainable development regulation are identified and the main ones to be applied at this stage are identified.*

Key words: *information mechanism, mechanism of development, sustainable development, state regulation.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. В сучасних умовах інформатизації суспільства, здійснення комплексу реформ, насамперед конституційних та адміністративних, зростання ролі демократизації та формування нового типу громадянського суспільства, підвищення занепокоєності щодо забруднення навколишнього середовища та виснаження природо-ресурсних запасів виникає необхідність оцінити розвиток інформаційного механізму державного регулювання сталого розвитку країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Наукові пошуки у контексті обраної теми показали, що дослідженню інформаційного механізму державного регулювання сталого розвитку приділено надзвичайно мало уваги з боку науковців. Однак проблеми державного управління та регулювання інформаційного розвитку розглядалися у роботах В.Д. Бакуменка [4], Р.Р. Білоскурського [1], В.Г. Бодрова [2], О.Б. Доца [3], В.М. Ільченка [3], Ю.В. Ковбасюка [4], М.А. Латиніна [5], А.І. Семенченка [6], Т.П. Сморжанюк [7], Є.В. Хлобистова [8] та ін.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Основною метою написання даної статті є розкриття особливостей функціонування інформаційного механізму державного регулювання сталого розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасні умови розвитку суспільно-економічного розвитку зумовлюють необхідність враховувати явища глобалізації, конвергенції інформаційно-комунікаційних технологій, їх впровадження у всі сфери життя суспільства, розмежування сфер відповідальності в управлінській та регуляторній сфері, децентралізацій-них реформ, поширення таких явищ у діяльності держави, як: стратегічне

управління, державний менеджмент та мережеве державне управління під час створення механізмів державного управління.

Сталий розвиток (англ. sustainable development) – розвиток, який дає змогу задовольнити потреби теперішніх поколінь і залишає можливість майбутнім поколінням задовольнити їхні потреби. Це збалансований розвиток країни і регіонів, при якому економічне зростання, матеріальне виробництво і споживання, а також інші види діяльності суспільства відбуваються в межах, які визначаються здатністю екосистем відновлюватися, поглинати забруднення та підтримувати життєдіяльність теперішніх і майбутніх поколінь [9].

Як зазначають науковці, у світовій практиці формується нова парадигма росту ефективності сучасного виробництва на базі використання знань та інновацій. Інформаційне суспільство можна розглядати як новий етап розвитку людства, для якого характерним є домінування інформації, інформаційної продукції, інформаційних технологій та комунікацій як у сфері виробництва так і споживання, а також формування інформаційної індустрії [8]. Основними цілями сталого розвитку є [7]: економічне зростання – формування соціально-орієнтованої ринкової економіки, забезпечення можливостей, гарантій праці громадян, якості життя, раціонального споживання матеріальних ресурсів; охорона навколишнього середовища – створення громадянам умов для життя, реалізація екологічного розвитку виробництва; соціальна справедливість, забезпечення рівних можливостей для досягнення матеріального, екологічного і соціального благополуччя; раціональне використання природних ресурсів; стабілізація чисельності населення; освіта – забезпечення доступності для одержання освіти громадян, збереження інтелектуального потенціалу країни; міжнародне співробітництво.

Сучасні науковці по-різному трактують поняття «державне регулювання», які представлено нижче. Зокрема, Ю. Ковбасюк та

В. Бакуменко вважають, що державне регулювання в умовах ринкової економіки – це вплив держави на економічну систему, спрямований на досягнення цілей її економічної політики в умовах ринкової економіки [4]. У свою чергу М. Латинін зауважує, що державне регулювання полягає у встановленні державою загальних правил поведінки (діяльності) учасників суспільних відносин і їх коригуванні залежно від умов, які змінюються [5]. Тоді як В. Бодров вважає, що державне (урядове) регулювання – це комплекс заходів, інструментів, методів і механізмів координації економічних відносин у суспільстві, суб'єктом якої є держава та її інститути з притаманним їм важелями цілеспрямованого впливу на перебіг господарських процесів [2].

На нашу думку, державне регулювання загальним чином означає здійснення цілеспрямованого впливу державної влади на систему об'єктів та процесів шляхом формування комплексу правил для суб'єктів господарювання з метою забезпечення стійкого розвитку економіки та суспільства.

Що стосується механізму державного регулювання, то на думку М. Латиніна під цим поняттям слід розуміти спосіб дій суб'єкта регулювання, який ґрунтується на базових функціях і принципах, забезпечуючи за допомогою форм, методів і засобів ефективне функціонування системи державного регулювання для досягнення визначеної мети та усунення протиріч [5]. Як зазначає Р. Білокурський, найбільш популярний підхід класифікації видів механізмів – за сферою їхньої дії, передбачає виокремлення нормативно-правових, адміністративних, фінансово-економічних та інформаційних механізмів [1].

На рис. 1 яскраво видно, що до системи державного регулювання сталого розвитку входять певні механізми, які виступають у вигляді інструментів впливу.

Окрім нормативно-правового, адміністративного, фінансово-економічного механізмів державного регулювання сталого розвитку країни, останнім часом все більшого значення набуває інформаційний механізм. Як свідчить зарубіжний досвід, у розвинених демократичних та правових державах все частіше застосовуються інформаційні інструменти.

Рис. 1. Система державного регулювання сталого розвитку країни та місце в ній механізмів

Джерело: складено за матеріалами [1]

Роль інформаційного механізму в забезпеченні сталого розвитку країни полягає у формуванні та застосуванні спеціалізованих комп'ютерних програм для ефективного внутрішнього управління регіоном, у подальшому розвитку інформаційних технологій і систем для надання інформації щодо багатоваріантних аспектів функціонування

економіки, у всебічній інформатизації населення, в автоматизації систем господарського управління, глобалізації комп'ютерних мереж через Інтернет та використанні міжнародного досвіду інформаційного регулювання державних систем. Важливим фактором посилення інформаційно-аналітичного забезпечення сталого розвитку є проведення соціального моніторингу та складання паспорту, який розглядається як система безперервного стеження за ситуацією у кожному регіоні [3].

Як зазначає А. Семченко, базовими інструментами державного регулювання сфери інформатизації є [6]: закони та інші нормативно-правові акти, що регулюють інформаційні відносини в суспільстві, розвиток ІКТ;міжнародні правові акти таких організацій, як ООН, МСЕ, Ради Європи, ОЕСР та ін., завдання яких полягає в уніфікуванні національного законодавства з огляду на глобальний характер ІКТ;національні програми, концепції та стратегії інформатизації країни з урахуванням необхідних ресурсів, оцінкою соціальних та економічних наслідків;регулювання діяльності суб'єктів природних монополій у сфері ІКТ; створення умов функціонування ринку електронних послуг; ведення реєстру електронних інформаційних ресурсів; ліцензування, стандартизація й сертифікація програмних продуктів, інформаційних ресурсів, інформаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем; розроблення й упровадження єдиних стандартів для засобів інформатизації; податкова та митна політика, що стимулює вкладення капіталу в інформаційний сектор економіки й захищає внутрішній ринок, створює конкурентне середовище; міжнародні проекти, спрямовані на спільне наукове й технологічне опрацювання перспективних напрямів у сфері ІКТ.

Відповідно до Стратегії сталого розвитку України на період до 2030 року основними інструментами інформаційного механізму регулювання сталого розвитку є [9]:

1. Здійснювати послідовне впровадження інформаційно-комунікаційних технологій із забезпеченням їх загальнодоступності, інтеграції у традиційні сектори економіки та суспільного життя, інформатизації діяльності органів влади та самоврядування й формуванням засад електронного врядування для сталого розвитку.

2. Створити систему об'єктивного інформування всіх заінтересованих сторін про політичні, економічні, соціальні та екологічні аспекти сталого розвитку України та світу.

3. Створювати інформаційно-аналітичні центри та науково-освітні установи з питань сталого розвитку та центри кращих практик сталого розвитку.

Що стосується практичного вітчизняного досвіду, то ми можемо спостерігати відсутність зазначених інструментів державного регулювання, або ж їх використання є безсистемним, неефективним та фрагментарним.

З огляду на це, слід розглянути основні інформаційні механізми державного регулювання сталого розвитку, які слід застосовувати на даного етапі : промоція еколого-економічної відповідальності, мотивація підприємств до використання ресурсо- й енергозберігальних, безвідхідних (маловідходних) технологічних процесів у межах реалізації концепції соціальної відповідальності бізнесу; зобов'язання, мотивація підприємств та організацій складання й опублікування корпоративних екологічних звітів; публічність державних реєстрів, удосконалення геоінформаційних систем; системний еколого-економічний аналіз на різних інституційно-територіальних рівнях, який містить екологічну експертизу, екологічну діагностику, екологічний ситуаційний аналіз, екологічний маркетинговий аналіз, екологічний аудит, екологічній контролінг; стратегічна екологічна оцінка на різних інституційно-територіальних рівнях; оцінка економічної ефективності використання природних ресурсів; науково-дослідне

проектування з обґрунтуванням у формі методичних рекомендацій, наукових доповідей пріоритетів і способів використання природоохоронного обладнання, екологічно чистих технологічних процесів, продукції тощо; освітньо-виховні заходи [1].

Ефективне застосування інформаційних механізмів державного регулювання сталого розвитку передбачає реалізація розвитку громадянського суспільства. Це випливає з того, що зазначені механізми спрямовані на збалансування інтересів державної влади та потреб громадян. Тому впровадження інформаційного механізму є достатньо актуальним у контексті спрямування держаного управління на розвиток економіки, а інформаційні інструменти забезпечують та створюють можливості комунікаційного впливу у сфері природо-ресурсної політики, як одного з факторів забезпечення сталого розвитку України.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Підсумовуючи усе вищесказане, можемо зробити висновок, що лише забезпечення реалізації інформаційних механізмів державного регулювання сталого розвитку, а також дотримання відповідних їм принципів та методів нададуть можливість забезпечити необхідний рівень сталості економіки України. Окрім того, сучасні умови зумовлюють необхідність введення в дію концепції сталого розвитку, що пов'язана як з внутрішніми, так і зовнішніми загрозами екологічному стану навколишнього середовища в країні.

Література

1. Білоскурський, Р. Р. Механізми державного регулювання в системі еколого-економічного розвитку України [Текст] / Руслан Романович Білоскурський // Український журнал прикладної економіки. – 2017. – Том 2. – Випуск 1. – С. 14-27.

2. Бодров В.Г. Державне (урядове) регулювання економіки / В. Г. Бодров // Енциклопедія державного управління [Текст]. – К. : НАДУ, 2011. – С. 143-146.
3. Доц. О.Б. Механізм забезпечення сталого розвитку регіонів україни / О.Б. Доц, В.М. Ільченко // Науковий вісник НЛТУ України. - 2011. - Вип. 21.19. - с. 205-213.
4. Ковбасюк Ю. В. Державне регулювання в умовах ринкової економіки / Ю. В. Ковбасюк, В. Д. Бакуменко // Енциклопедія державного управління. – К. : НАДУ, 2011. – С. 153, 154.
5. Латинін М. А. Аграрний сектор економіки України: механізм державного регулювання [Текст] : монографія / М. А. Латинін. – Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ "Магістр", 2006. – 320 с.
6. Семенченко А.І. Механізми державного управління у сфері зв'язку та інформатизації: теоретико-методологічні засади / А. І. Семенченко // Стратегічні пріоритети. - 2015. - № 4 (37). – С. 65-73.
7. Сморжанюк Т. П. Сталий розвиток в умовах глобалізації та його складові / Т. П. Сморжанюк // Економічні інновації. – 2013. – Вип. 53. – С. 253-260.
8. Сталий розвиток та екологічна безпека суспільства: теорія, методологія, практика / [Андерсон В. М., Андрєєва Н. М., Алимов О. М. та ін.]; За науковою редакцією д.е.н., проф. Хлобистова Є. В. / ДУ «ІЕПСР НАН України», ІПРЕЕД НАН України, СумДУ, НДІ СРП. – Сімферополь: ИТ «АРИАЛ» 2011. – 589 с.
9. Стратегія сталого розвитку України на період до 2030 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.sd4ua.org/wp-content/uploads/2015/02/Strategiya-stalogo-rozvytku-Ukrayiny-do-2030-roku.pdf.